

Att. Miljø- og Fødevareminister Esben Lunde Larsen
Miljø- og Fødevareministeriet
Slotsholmsgade 12
1216 København K

6. juli 2017

Vedr. anmodning om udtalelse om buejagt.

Det Dyreetiske Råd har modtaget en henvendelse fra miljø- og fødevareminister Esben Lunde Larsen dateret 2. maj 2017 med anmodning om en ny udtalelse vedrørende buejagt. Det Dyreetiske Råd har tidligere udtalt sig om buejagt i 1993 og 1998.

Baggrund for anmodningen er, at det i 1999 blev det tilladt at jage mindre hjortevildt som råvildt med bue og pil, og at regeringen og Dansk Folkeparti i dag ser positivt på muligheden for at udvide området for buejagt til større hjortevildt, som kronvildt, dåvildt og sikavildt. I første omgang vil der formodentlig være tale om en forsøgsordning for at indsamle erfaringer med buejagt på større hjortevildt, så der kan opnås et bedre grundlag for en eventuel fremtidig beslutning om mere permanent at indføre buejagt på større hjortevildt. Det Dyreetiske Råd anmodes på baggrund af dette om at vurdere, hvorvidt Rådet finder, at der er anledning til at ændre i Rådets seneste udtalelse fra 1998.

Buejagt har netop været drøftet i Vildtforvaltningsrådet, som venligst har stillet deres baggrundsmateriale til rådighed for Det Dyreetiske Råd. Det Dyreetiske Råd har derudover indhentet supplerende oplysninger fra Veterinærinstituttet på Danmarks Tekniske Universitet, Foreningen af Danske Buejægere og Danmarks Jægerforbund, og Rådet har konsulteret relevant materiale på internettet fx vedr. bueprøven, samt konstruktion af buer og pile. Rådet har endvidere haft møde med: Mariann Chriél, Danmarks Tekniske Universitet; Tim Kåre Jensen, Danmarks Tekniske Universitet; Brian Lisborg, Foreningen af Danske Buejægere; Claus Lind Christensen, Danmarks Jægerforbund; og Lars Thune Andersen, Danmarks Jægerforbund. Endelig har Rådet indhentet oplysninger og materiale fra Norge og Sverige. Rådet takker Mariann Chriél, Tim Kåre Jensen, Brian Lisborg, Claus Lind Christensen, og Lars Thune Andersen for bistand ved udarbejdelsen af og bemærkninger til en tidligere version af den faktuelle del af udtalelsen. Rådet har behandlet emnet i perioden 4. maj – 6. juli 2017.

Udtalelser fra Det Dyreetiske Råd i 1993 og 1998

Udtalelse i 1993

Det Dyreetiske Råd udtalte sig i 1993 om buejagt efter anmodning fra Folketingets miljø- og planlægningsudvalg. Rådet konkluderede her, at buejagt ikke kunne betragtes som en etisk acceptabel jagtform. Begrundelsen var, at det ikke selv under ideelle omstændigheder er muligt ved buejagt at sikre en tilnærmelsesvis så hurtig og effektiv aflivning, som den, der er mulig med moderne jagtvåben.

Udtalelse i 1998

Det Dyreetiske Råd udtalte sig i 1998 om buejagt efter anmodning fra Skov- og Naturstyrelsen. Et flertal af Rådets medlemmer fandt ikke, at det materiale, der var fremsendt sammen med anmodningen, gav anledning til at ændre konklusionen fra 1993. Rådet bemærkede, at den vedlagte rapport understøttede det synspunkt, at det ikke ved buejagt er muligt at sikre en tilnærmelsesvis så hurtig og effektiv aflivning som den, der er mulig med moderne jagtvåben. Rådet savnede i øvrigt mere fyldestgørende dokumentation vedrørende buejagt under danske forhold.

Udvikling i buejagt siden 1998

Buejagt blev i 1999 lovliggjort på mindre vildtarter, op til og med råvildt. Der findes i dag tre typer buer, som kan anvendes til jagt i Danmark: langbuen, recurvebuen og compoundbuen. Langbuen er den klassiske form for bue. Den har en enkel konstruktion, og den er følsom over for betjeningsfejl. Recurvebuen er en videreudvikling af langbuen. Den er stadig forholdsvis enkelt konstrueret, og den kræver ligesom langbuen meget træning for at opnå træfsikkerhed. Compoundbuen er en moderne buetype. Den er kort og forsynet med taljetræk og forskellige tekniske funktioner. Konstruktionen gør, at den er kraftigere og afskyder pilen hurtigere end de andre buer, og teknikken giver et bedre sigte og en øget træfsikkerhed. Compoundbuen skal tilpasses den enkelte jæger og er den mest almindelige buetype.

Buejagten reguleres i dag af Bekendtgørelse om våben og ammunition der må anvendes til jagt m.v. (BEK nr. 923 af 27/06/2016) og Bekendtgørelse om jagttegn (BEK nr. 845 af 27/06/2016). Buejagt må kun udøves af personer, der har jagttegn og har bestået en buejagtprøve. Prøven består af en skriftlig del og en praktisk del, hvor skydefærdighederne afprøves. En bestået prøve giver tilladelse til jagt med den type bue, som er anvendt ved prøven, og tilladelsen varer 5 år, hvorefter der skal aflægges fornyet skydeprøve.

Kraften som pilen rammer dyret med og konstruktionen af pilespiden er afgørende for, hvor hurtigt dyret dør (forudsat at dyret rammes korrekt). Der findes mange forskellige typer pilespidser, både med og uden skærende blade. Der stilles derfor en række lovmæssige krav til buer og pile, bl.a. til anslagsenergi og til pilespiden. Til større dyr som fx rådyr, er der fx krav om, at pilespiden som minimum skal være 3-bladet og have en skærende diameter på mindst 25 mm.

Interessen for buejagt har været stigende siden 1998. I 1999 var der 348 buejægere, i 2007 var antallet 458, og i 2015 blev der registreret 2076 buejægere. I 2016 var der 2.249 personer med dansk buejagttegn (49 af disse er udlændinge), hvor langt de fleste (2206) kun har tilladelse til at anvende compoundbue. De øvrige har enten kun tilladelse til at anvende recurvebue (9), eller langbue (6), eller de har tilladelse til en eller flere buer ud over compoundbuen (28). I 2016 var beståelsesprocenten for skydeprøver med bue 83,1 %, mod 77,8 % ved riffelprøve og 59,7 % ved haglprøve.

Naturstyrelsen oplyser, at der samtidig også er en stigende interesse for at jage større vildtarter med bue, som kronvildt, dåvildt og sikavildt. Danmarks Jægerforbund og Foreningen af Danske Buejægere har i forlængelse heraf foreslået en forsøgsordning, hvor

der åbnes for jagt på større hjortevildt og samtidig indsamles data vedrørende jagten med henblik på evaluering forud for en evt. lovliggørelse.

Buejagt er forbudt i både Norge og Sverige. Det norske Rådet for Dyreetikk udtalte sig i 2011 om buejagt. Rådet for Dyreetikk konkluderede, at før buejagt eventuelt kan tillades, må det dokumenteres, at buejagt ikke fører til mere lidelse for dyrene end jagt med skydevåben. Rådet for Dyreetikk pegede på, at danske og svenske undersøgelser tyder på, at det kan være tilfældet, men at yderligere undersøgelser, som omfatter anskydningsfrekvens, samt tid til tab af bevidsthed og smerte/stressrespons hos dyret, er nødvendige, før dette kan siges med sikkerhed. I Sverige blev der i 1998-2002 givet en begrænset dispensation fra forbuddet mod buejagt for at foretage en konkret undersøgelse af buejagt. Dispensationen gjaldt kun i den pågældende tidsperiode og i de afgrænsede områder, hvor undersøgelsen skulle foretages. I undersøgelsen deltog kun veluddannede og erfarne jægere, og der blev kun anvendt compoundbuer. I undersøgelsen blev det konkluderet, at effekten af jagt med bue og pil er sammenlignelig med andre tilladte jagtvåben, men det blev også påpeget, at en undersøgelse foretaget i et afgrænset område ikke helt kan sammenlignes med forholdene ved jagt på fritlevende vildt. Buejagt er fortsat forbudt i Sverige, men der er aktuelle drøftelser om en eventuel lovliggørelse.

Det Dyreetiske Råd finder, at følgende to faktorer er afgørende for vurderingen ud fra et dyreetisk perspektiv af buejagt i forhold til jagt med skydevåben: det tidsrum der går, fra dyret er ramt, til det mister bevidstheden, samt risikoen for anskydninger. Rådet bemærker, at kravene til udøvelse af buejagt er udviklet en del siden udtalelsen i 1998. Samlet set giver materialet indtryk af følgende forhold vedrørende udøvelse af buejagt i dag, som er af væsentlig betydning for Rådets drøftelser:

- Skydefærdighederne hos buejægere er på linje med og muligvis bedre end hos jægere med andre skydevåben.
- Buejagt kan muligvis ved rette valg af bl.a. bue, pilespids, afstand og placering af skud føre til, at dyret dør inden for samme tidsrum, som ses ved jagt med skydevåben.
- Anskydningsrisikoen kan muligvis være på samme niveau som ved jagt med riffel og mindre end ved jagt med hagl. De undersøgelser, som Rådet har kendskab til, er dog behæftet med en vis usikkerhed, fx fordi de er af ældre dato, eller er fra lande, hvor der stilles andre krav til buejagt end i Danmark.
- Rådet savner undersøgelser af anskydninger for mindre vildtarter end råvildt.
- Effektiviteten af buejagt, både ift. aflivning og anskydning, under de krav, der er gældende i Danmark, er mangelfuldt belyst.

Udtalelse fra Det Dyreetiske Råd i 2017

Miljø- og fødevarerministeren anmoder som nævnt Det Dyreetiske Råd om at vurdere, hvorvidt Rådet finder, at der er anledning til at ændre i Rådets seneste udtalelse fra 1998. Det Dyreetiske Råds udtalelse i 1998 omhandlede imidlertid kun buejagt sammenholdt med jagt med skydevåben. Udtalelsen berørte ikke buejagt set i forhold til bestemte dyrearter. Rådet vil derfor i indeværende udtalelse forholde sig til følgende to spørgsmål:

- Hvad mener Rådet om buejagt sammenholdt med jagt med skydevåben?
- Hvad mener Rådet om at udvide buejagten til større hjortevildt?

Hvad mener Rådet om buejagt sammenholdt med jagt med skydevåben?

Det Dyreetiske Råd finder overordnet, at dyreværnslovens bestemmelse om, at dyr skal aflives så hurtigt og smertefrit som muligt, også skal gælde ved jagt (LBK nr. 50 af 11/01/2017, § 13). Rådet forholder sig i denne udtalelse ikke til spørgsmålet om jagt som sådan, men alene til brugen af bue og pil i stedet for brug af skydevåben, *når* der dyrkes jagt. Det er afgørende for Rådets medlemmer, at det våben, der anvendes til jagt, resulterer i den kortest mulige periode fra dyret rammes, til det mister bevidstheden. Herunder hører også, at det anvendte våben efterlader så lille en risiko som muligt for, at denne periode forlænges ift. brug af andre tilladte jagtvåben, samt at risikoen for anskydninger er så lille som muligt.

Det Dyreetiske Råd har på baggrund af disse overordnede overvejelser og det tilgængelige materiale drøftet brug af bue vs. brug af skydevåben til jagt. Rådet anerkender indledningsvis, at en del af det tilgængelige materiale peger på, at buejagt muligvis *kan* være på niveau med riffeljagt, både ift. den tid der går, fra dyret træffes af skuddet, til det mister bevidstheden, og ift. anskydninger. Rådet finder dog også, at materialet samlet set giver et uklart billede af, hvor effektiv en bue er sammenlignet med en riffel. Samtidig savner Rådet undersøgelser, der i højere grad kan belyse de – for Rådet – helt centrale spørgsmål om, hvor hurtigt dyret mister bevidstheden ved et korrekt placeret skud med henholdsvis bue og riffel, samt vedrørende forhold omkring anskydning.

Rådets medlemmer tillægger den manglende viden forskellig betydning. Nogle medlemmer er som udgangspunkt imod det sportslige element af jagt og anser buejagt for at være en jagtform, hvor netop dette aspekt er fremtrædende. For disse medlemmer er usikkerheden om effektiviteten af buejagt blot en yderligere grund til ikke at tillade denne jagtform. Disse medlemmer tilslutter sig derfor konklusionen i udtalelsen fra 1998 om ikke at tillade buejagt i det hele taget og så gerne, at den nuværende tilladelse til buejagt blev trukket tilbage, så buejagt helt forbydes. Disse medlemmer afstår i forlængelse heraf fra at drøfte en mulig udvidelse af tilladelsen til buejagt og indgår derfor ikke i teksten herunder om dette.

De øvrige medlemmer af Rådet har ikke nogen principielle betænkeligheder ved buejagt og fokuserer på effektiviteten af det valgte jagtvåben. Disse medlemmer lægger derfor vægt på, at jagt med bue og pil som minimum skal være på samme niveau ift. dyrevelfærdsmæssige overvejelser, som jagt med andre våben. Disse medlemmer er derfor betænkelige ved, at dyr ved buejagt kan udsættes for den risiko, der måske er ved at anvende et våben, hvis effektivitet ikke er tilstrækkeligt belyst. For disse medlemmer er det derfor afgørende at få mere viden om effektiviteten af buejagt for at kunne tage stilling både til buejagt som sådan og til en udvidelse af den nuværende tilladelse.

Hvad mener Rådet om at udvide buejagten til større hjortevildt?

Siden udtalelsen i 1998 er buejagt som nævnt blevet tilladt, og den aktuelle interesse for emnet er ikke overvejelser om et evt. forbud mod buejagt, men om buejagt skal udvides til større arter end råvildt. Som nævnt afstår nogle af Rådets medlemmer fra at drøfte en evt. udvidelse af den nuværende tilladelse, da de ønsker et forbud. De øvrige medlemmer af

Rådet har til trods for de ovenstående overvejelser og betænkeligheder vedrørende den manglende viden drøftet den ønskede udvidelse af buejagt. Da buejagt allerede er tilladt på mindre dyrearter, finder disse medlemmer det væsentligt at drøfte vilkårene for en eventuel udvidelse af buejagt til større dyrearter. Rådet bemærker her som positive forhold ved buejagt, at der kan være en bedre føling med de dyr, der skydes, fordi jægeren kommer tættere på, end ved brug af andre våben, og at der stilles krav om aflæggelse af skydeprøve hvert 5. år.

Set i lyset af dette er disse medlemmer af Rådet på grund af det delvist mangelfulde vidensgrundlag vedrørende buejagt på større vildtarter åbne over for, at der fremskaffes mere sikker viden om tiden fra dyret rammes, til det mister bevidstheden eller dør, og om anskydninger. Det er afgørende for disse medlemmer af Rådet, at det materiale, der tilvejebringes, efterfølgende kan anses for en uvildig og valid dokumentation af effektiviteten af buejagt i relation til de nævnte dyrevelfærdsmæssige aspekter, og at disse data sammenlignes med tilsvarende data for andre tilladte våben, så der ikke gives tilladelse til jagt med et våben, der er mindre effektivt. Medlemmerne mener derfor, at undersøgelserne skal foretages i et samarbejde mellem jægere og forskere, og at der skal foreligge en klar plan for registreringer osv., så kvaliteten af datagrundlaget og bearbejdningen af dette så vidt muligt sikres.

Medlemmerne stiller sig dog tvivlende over for, om man i relation til indsamling af data i en prøveperiode i tilstrækkelig grad kan få belyst aspekter vedrørende tiden fra afgivelse af skud, til dyret mister bevidstheden eller dør. Nogle af medlemmerne anbefaler derfor, at der først foretages undersøgelser af dette under kontrollerede forhold, og at man kun, hvis det her viser sig, at buejagt kan sidestilles med riffeljagt, går videre med yderligere indsamling af data i en prøveperiode. Hvis undersøgelserne ikke kan understøtte dette, mener disse medlemmer ikke, at der skal åbnes for en prøveperiode. Andre medlemmer deler bekymringen for, om dette forhold kan belyses tilstrækkeligt i forbindelse med en prøveperiode men er betænkelige ved, om evt. forudgående undersøgelser vil involvere afskydning af dyr, der ellers ikke ville være blevet skudt i jagtøjemed. Disse medlemmer er derfor indstillet på, at der kun indsamles dokumentation i forbindelse med en prøveperiode.

Alle medlemmerne er dog enige om, at en endelig stillingtagen til buejagt som sådan og til en evt. udvidelse af buejagt til større vildtarter må afvente, at denne viden fremskaffes. Medlemmerne anbefaler, at der på forhånd udarbejdes klare kriterier for, hvilke krav buejagt skal leve op til sammenlignet med brug af andre våben, og minder om, at det overordnede kriterium set med medlemmernes øjne er, at dyrene aflives lige så effektivt ved buejagt som ved jagt med andre våben. Medlemmerne anbefaler videre, at resultaterne af evt. undersøgelser og indsamling af data i en prøveperiode holdes op mod de fastsatte kriterier, og at denne sammenstilling indgår i overvejelserne om en mulig tilladelse til at skyde større vildt med bue ud over den eventuelle prøveperiode.

Afslutningsvis peger medlemmerne på, at uanset om der iværksættes en prøveperiode for buejagt på større vildtarter eller ej, bør vilkårene for udøvelse af buejagt – givet at det nu er tilladt – løbende vurderes med henblik på at sikre, at jagten foregår så dyreværns-mæssigt forsvarligt som muligt. Hvis der åbnes for jagt på større vildtarter, minder medlemmerne om, at der i den forbindelse skal stilles krav til bue og pil, der tager højde for, at disse dyr er større og har kraftigere knogler end de vildtarter, der hidtil har

været tilladelse til at skyde. Medlemmerne anbefaler desuden, at der etableres en mere detaljeret registrering af anvendt våben og hvilken dyreart, der er skudt, ved indberetning til vildtstatistik og rekvirering af schweisshund, for fremover at have et bedre grundlag for vurdering af buens effektivitet sammenholdt med andre våben. Endelig minder medlemmerne om, at der også kan være behov for at evaluere krav til skydefærdigheder og lign. ved jagt med skydevåben.

Med venlig hilsen,

Stine B. Christiansen
Sekretariatsleder